

Olsztyn, dnia 4 grudnia 2014 r.

**Dom Pomocy Społecznej
w Węgorzewie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając w oparciu o art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.) zespół kontrolny Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, przeprowadził w okresie 2 - 10 czerwca 2014 r. kontrolę kompleksową Domu Pomocy Społecznej w Węgorzewie. Przedmiotem kontroli była ocena przestrzegania praw mieszkańców, jakości świadczonych usług, spełniania standardów określonych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz ocena zgodności zatrudnienia kadry z wymogami kwalifikacyjnymi. Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2013 r. do dnia kontroli. Szczegółowe ustalenia z kontroli zostały przedstawione w protokole, podpisanym przez Dyrektora kontrolowanej jednostki w dniu 7 listopada 2014 r. Do protokołu nie wniesiono zastrzeżeń.

Kontrolę standardów badano w oparciu o rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz.U. z 2012 r., poz.964), zwane dalej rozporządzeniem.

Dom Pomocy Społecznej w Węgorzewie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym, prowadzoną przez Powiat Węgorzewski, przeznaczoną dla 272 mężczyzn niepełnosprawnych intelektualnie. Powiat Węgorzewski posiada zezwolenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego na prowadzenie w/w DPS na czas nieokreślony i jest wpisany do rejestru domów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to placówka świadcząca mieszkańcom całodobowe usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające.

Funkcjonowanie jednostki regulują: statut przyjęty uchwałą Rady Powiatu Węgorzewskiego oraz regulamin zatwierdzony przez Zarząd Powiatu w Węgorzewie. Analiza dokumentów organizacyjnych wykazała, iż statut posiada nieaktualną podstawę prawną oraz jest niezgodny z regulaminem organizacyjnym i zezwoleniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w zakresie liczby miejsc.

Dom usytuowany jest przy ul. 11 Listopada 12, stanowi kompleks budynków z rozbudowaną infrastrukturą, tj. parkingiem, wewnętrznymi drogami, terenem zielonym z ławkami i wiatą. Składa się z 6 wolnostojących budynków mieszkalnych, 1 budynku administracyjnego z wydzielonym ambulatorium i pralnią, oraz budynku do terapii zajęciowej i budynków gospodarczych. Nieruchomość, na której znajdują się budynki DPS, jest własnością Powiatu Węgorzewskiego. Budynki mieszkalne DPS i ich otoczenie nie mają barier architektonicznych. Każdy z budynków mieszkalnych wyposażony jest w dźwig osobowy, system alarmu przeciwpożarowego oraz system przyzywowo-alarmowy.

Dom spełnia standardy w zakresie warunków bytowych, w tym sanitarnych, określone w § 6 ust.1 pkt 1, 2, 3, 4 rozporządzenia. W trakcie oględzin pomieszczenia mieszkalne i ogólnodostępne były czyste i wolne od nieprzyjemnych zapachów. Kontrolujący nie wniesli uwag w zakresie żywienia i organizacji posiłków. Mieszkańcy dysponowali również odpowiednią ilością odzieży całodziennej i zewnętrznej, bielizny dziennej i nocnej, obuwia oraz środków czystości i higienicznych. Jednakże zespół kontrolny stwierdził następujące nieprawidłowości w zakresie usług bytowych:

- w budynku nr 2 i 6 używane były nieestetyczne sztuce z aluminium, które łatwo ulegają odkształceniu,
- w niektórych pokojach mieszkalnych brak było rolet lub zasłon, chroniących przed zbyt intensywnym nasłonecznieniem,
- w budynku nr 6 i 7 używano zniszczonej pościeli,
- w budynku nr 6 i 7 odzież i obuwie nie były indywidualnie oznakowane, co powoduje, że mieszkańcy korzystają z nich wymiennie.

Kwalifikacje zawodowe Dyrektora kontrolowanej jednostki są zgodne z wymogami określonymi w art.122 ust. 1 w/w ustawy o pomocy społecznej. Pracownicy socjalni spełniają wymogi kwalifikacyjne określone w art. 116 lub art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Natomiast instruktor terapii i opiekunki posiadają kwalifikacje zgodne z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia pracowników samorządowych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1050 ze zm.).

Pracownicy zespołu terapeutyczno – opiekuńczego uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym i prowadzonym przez Dyrektora na temat opracowania i prowadzenia indywidualnych planów wsparcia mieszkańców oraz funkcjonowania zespołów terapeutyczno-opiekuńczych. Na podstawie analizy protokołów ze szkolenia oraz rozmów z pracownikami kontrolujący ustalili, iż członkowie zespołu nie zostali przeszkoleni w zakresie roli pracownika pierwszego kontaktu oraz w zakresie metod pracy z mieszkańcami.

Według danych na dzień kontroli liczba zatrudnionych w DPS pracowników socjalnych jest zgodna z § 6 ust. 2 pkt. 1 rozporządzenia, który obliguje do zatrudnienia pracowników socjalnych w domu pomocy społecznej w pełnym wymiarze czasu pracy proporcjonalnie do liczby jego mieszkańców, w stosunku dwóch pracowników socjalnych na 100 mieszkańców domu. W dacie kontroli liczba zatrudnionych w DPS pracowników socjalnych wynosiła 8 osób, a liczba miejsc w Domu - 272.

Ustalono, iż Dom nie spełnia standardu określonego w § 6 ust. 2 pkt. 3d rozporządzenia, według którego wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w domu dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, powinien wynosić nie mniej niż 0,5 na jednego mieszkańca. Natomiast według wyliczeń kontrolujących wskaźnik ten wynosi 0,47.

Zgodnie z art.58 ust.2 ustawy o pomocy społecznej dps umożliwia i pomaga mieszkańcom w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych przysługujących im na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w ramach powszechnego systemu opieki. Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz lekarzy psychiatrów w formie wizyt domowych, świadczonych na terenie DPS. Na konsultacje do innych lekarzy specjalistów mieszkańcy są dowożeni służbowym samochodem pod opieką pielęgniarki lub karetką transportową, na podstawie zleceń lekarskich. Zgodnie z art.58 ust.3 w/w ustawy DPS pokrywa opłaty ryczałtowe i częściową odpłatność do wysokości limitu ceny, przewidziane w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Natomiast co do zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny kontrolujący stwierdzili zbyt małą ilość wózków inwalidzkich w stosunku do potrzeb mieszkańców.

DPS w Węgorzewie wypełniał obowiązek wynikający z art.63 ust. 1 ustawy, tzn. nie pobierał opłat za okres nieobecności mieszkańca w Domu, nieprzekraczającej 21 dni w roku kalendarzowym.

W toku dokonanych czynności kontrolnych stwierdzono w zakresie usług opiekuńczych i wspomagających, następujące nieprawidłowości:

1.Liczba zatrudnionego personelu, sprawującego bezpośrednią opiekę nad mieszkańcami jest niewystarczająca do zapewnienia odpowiedniego poziomu usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych

oraz bezpieczeństwa mieszkańcom.

2. Znikoma częstotliwość spacerów na świeżym powietrzu z mieszkańcami, którzy nie są w stanie samodzielnie się poruszać. Na powyższe mają wpływ ograniczenia kadrowe i mała ilość wózków inwalidzkich.

3. Dom nie zapewnia mieszkańcom kontaktu z psychologiem.

4. DPS nie prowadzi działań ukierunkowanych na podniesienie sprawności i aktywizowanie mieszkańców, w szczególności w stosunku do osób mniej sprawnych, leżących. W DPS w Węgorzewie nie zatrudnia się fizjoterapeuty czy rehabilitanta. Potrzeby, jak też możliwości mieszkańców w tym zakresie nie zostały zdiagnozowane przez specjalistów.

5. Brak zapewnienia wszystkim mieszkańcom dostępu do terapii zajęciowej, dostosowanej do ich możliwości i potrzeb. Jeden etat instruktora terapii jest niewystarczający do zorganizowania zajęć dla 272 mieszkańców, charakteryzujących się różnym poziomem niepełnosprawności intelektualnej i fizycznej.

6. W jednostce nie funkcjonuje punkt biblioteczny.

7. Dyrektor oraz zespół terapeutyczno-opiekuńczy nie podejmował działań mających na celu powstanie w DPS samorządu mieszkańców.

8. Nie podejmowano działań ukierunkowanych na ustanowienie przez sąd opiekuńczy kuratorów ds. finansowych w stosunku do mieszkańców, którzy nie są w stanie samodzielnie dysponować swoimi środkami finansowymi i wyrażać swoich potrzeb w tym zakresie.

9. Zarządzenie Dyrektora dotyczące bezpiecznego przechowywania środków finansowych mieszkańców nie określało szczegółowych zasad dokonywania zakupów dla mieszkańców oraz wzoru upoważnienia do dysponowania środkami finansowymi mieszkańców. Ponadto osoby faktycznie dysponujące środkami finansowymi mieszkańców zatrudnione były na innych stanowiskach niż wskazano w zarządzeniu.

Zespół kontrolny przeanalizował sposób funkcjonowania zespołu terapeutyczno-opiekuńczego oraz dokumentację indywidualną mieszkańców. Kontrolującym nie przedstawiono dowodu poświadczającego fakt dokonania wyboru pracownika pierwszego kontaktu przez mieszkańca oraz zapoznanie go z indywidualnym planem wsparcia, dotyczy to osób którym stan zdrowia na to pozwalał. Kontrolujący wykazali również, przypadki nieobecności członków zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, będących pracownikami pierwszego kontaktu, na posiedzeniach podczas których omawiano indywidualne plany wsparcia ich podopiecznych.

W indywidualnych planach wsparcia mieszkańców brakowało informacji kto jest odpowiedzialny za realizację zadań i oznaczenia metod pracy, nie określano również potrzeb mieszkańców w zakresie usprawniania. Wpisy w indywidualnych planach były ogólnikowe, lakoniczne, ograniczone do kwestii samoobsługi i zainteresowań.

Zespół kontrolny ustalił, iż w DPS w Węgorzewie nie prowadzi się poniżej wymienionych zajęć z rehabilitacji społecznej, które wynikają z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 stycznia 2014 r. w sprawie zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (Dz. U. 2014 poz. 250):

- zajęć terapeutycznych w zakresie treningu umiejętności interpersonalnych i umiejętności rozwiązywania problemów oraz treningu umiejętności spędzania czasu wolnego,
- zajęć z psychologiem w zakresie badań psychologicznych, terapii psychologicznej, poradnictwa psychologicznego,
- zajęć ruchowych w zakresie turystyki i rekreacji,
- zajęć przygotowujących do podjęcia zatrudnienia w zakresie zajęć informatycznych.

Kontrolujący przeprowadzili rozmowy z 20 mieszkańcami, z którymi możliwe było nawiązanie kontaktu słownego. Ponadto przeprowadzono rozmowy z 21 pracownikami. Mieszkańcy byli zadowoleni z warunków bytowych, nie wnosili uwag do wyżywienia, nie skarżyli się na pracę personelu. Twierdzili, że są zaopatrzeni w odzież, obuwie, środki

czystości oraz inne niezbędne artykuły osobistego użytku. Nikt nie skarżył się na stosowanie kar cielesnych lub innych poniżających czy stygmatyzujących. Natomiast o zakazie wychodzenia poza teren DPS, stosowanym jako kary, słyszeli, a wobec dwóch rozmówców były stosowane. Powyższe zostało potwierdzone także przez trzech pracowników DPS. Jednakże pracownicy twierdzili, że decyzje w tej sprawie podejmował lekarz psychiatra, wydając dyspozycje w formie ustnej. Były to sytuacje w których mieszkańcy zachowywali się nagannie, agresywnie, nadużywali alkoholu, wpływały na nich skargi od mieszkańców miasta. Zakazy były czasowe, do momentu stwierdzenia poprawy w funkcjonowaniu. Regulamin organizacyjny DPS nie przewiduje stosowania żadnych kar czy środków dyscyplinujących wobec mieszkańców. Zaznaczyć należy, iż zgodnie z art.40 ust.3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375), zapobieżenie opuszczenia domu pomocy społecznej osób tam przebywających może nastąpić wyłącznie w przypadku wystąpienia zachowań zagrażających ich życiu lub zdrowiu, lub życiu lub zdrowiu innych osób, stosowane jako forma przymusu bezpośredniego.

Ostatnia kontrola legalności przyjmowania i przebywania w DPS w Węgorzewie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz warunków w jakich przebywają, przeprowadzona była w dniach 25 - 26 października 2012 r. przez Sędziego Sądu Rejonowego w Giżycku, nie wykazała nieprawidłowości.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art.128 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.) wnoszę o podjęcie przez Dyrektora kontrolowanej jednostki, jako osoby odpowiedzialnej za stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości, stosownych działań mających na celu wyeliminowanie nieprawidłowości oraz niezwłoczną realizację następujących zaleceń:

1. Opracować i przedłożyć do zatwierdzenia organowi prowadzącemu projekt niezbędnych zmian w statucie jednostki, uwzględniając obowiązujące akty prawne, a także stan faktyczny odnośnie liczby miejsc w DPS w Węgorzewie.
2. Podjąć działania mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości z zakresu usług bytowych, tj.: wymienić nieestetyczne sztućce z aluminium na nowe; zakupić nową pościel do budynku mieszkalnego nr 6 i 7, zamontować żaluzje bądź rolety w pokojach mieszkalnych, odzież i obuwie mieszkańców oznakować w sposób umożliwiający identyfikację właściciela; zaopatrzyć mieszkańców, którzy nie poruszają się samodzielnie w wózki inwalidzkie lub inny sprzęt ortopedyczny.
3. Przeszkolić członków zespołu terapeutyczno-opiekuńczego w zakresie roli pracownika pierwszego kontaktu oraz metod pracy z mieszkańcami.
4. Podjąć działania w kierunku osiągnięcia wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, określonego w § 6 ust. 1 pkt 3d rozporządzenia.
5. Podjąć działania w kierunku zwiększenia zatrudnienia kadry opiekuńczej, w liczbie umożliwiającej zapewnienie odpowiedniego poziomu usług opiekuńczo-pielęgniarskich oraz bezpieczeństwa mieszkańców.
6. Systematycznie organizować mieszkańcom spacer, wyjścia na świeże powietrze, w przypadku braku przeciwwskazań lekarza.
7. Zapewnić mieszkańcom kontakt z psychologiem, zgodnie z § 6 ust.2 pkt 2 rozporządzenia.
8. Podejmować działania ukierunkowane na podniesienie sprawności i aktywizowanie mieszkańców, szczególnie mniej sprawnych, leżących; zgodnie z § 5 ust.1 pkt 3b rozporządzenia.

9. Zapewnić wszystkim mieszkańcom dostęp do terapii zajęciowej, dostosowanej do indywidualnych potrzeb i możliwości mieszkańców, zgodnie z § 5 ust.1 pkt 3a oraz § 6 ust.1 pkt 10b rozporządzenia.
10. Utworzyć i zorganizować pracę punktu bibliotecznego, zgodnie z § 6 ust.1 pkt 10c rozporządzenia.
11. Zapewnić warunki do rozwoju samorządności mieszkańców, zgodnie z § 5 ust.1 pkt 3d rozporządzenia.
12. W przypadku mieszkańców, którzy nie są w stanie samodzielnie gospodarować środkami finansowymi, w porozumieniu z członkami rodziny, podejmować działania ukierunkowane na ustanowienie przez sąd opiekuńczy kuratora do prowadzenia spraw finansowych.
13. Zweryfikować i doprecyzować zarządzenie w sprawie zasad postępowania ze środkami finansowymi mieszkańców, przekazanymi do depozytu, zgodnie z uwagami zawartymi w protokole i niniejszym wystąpieniu.
14. Umożliwiać mieszkańcom wybór pracownika pierwszego kontaktu, jeżeli wybór ten jest możliwy ze względu na stan zdrowia mieszkańca, zgodnie z § 3 ust.2 rozporządzenia.
15. Opracowywać indywidualne plany wsparcia z udziałem mieszkańców, jeżeli udział ten jest możliwy ze względu na stan zdrowia mieszkańca i gotowość uczestnictwa, zgodnie z § 3 ust.1 rozporządzenia.
16. Przestrzegać obowiązku uczestniczenia pracowników pierwszego kontaktu w posiedzeniach zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, podczas których omawiane są indywidualne plany wsparcia ich podopiecznych.
17. W indywidualnych planach wsparcia mieszkańców określać osoby odpowiedzialne za realizację działań, metody pracy czyli sposób realizacji zadań, potrzeby mieszkańców w zakresie usprawniania.
18. Organizować zajęcia z zakresu rehabilitacji społecznej, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 stycznia 2014 r. w sprawie zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (Dz. U. 2014 poz. 250):
19. Zaprzestać stosowania kar w formie zakazu wyjść poza teren DPS.

Jednocześnie informuję, że zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.) kontrolowanej jednostce przysługuje prawo, w terminie 7 dni od daty otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłoszenia do nich zastrzeżeń.

W przypadku niewniesienia zastrzeżeń informację o sposobie i terminie realizacji zaleceń, uwag i wniosków należy przekazać do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Ł up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Wanda Sylwia Kicińska
Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej
Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Olsztynie

